

АСПЕКТИ ЛОГІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ КОНКУРСНИХ МЕХАНІЗМІВ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗЕРНА

© Іншина О.В., 2007

Розглядаються питання щодо доцільності запровадження та використання логістичних підходів до управління зерновим підкомплексом України, а також з'ясується специфіка застосування державою логістичного управління до забезпечення ефективних конкурсних механізмів закупівлі зерна для задоволення національних цілей. За результатами дослідження обґрунтовано, що важливим фактором забезпечення логістичного управління зерновими потоками повинно бути закладення мотивації для сільгоспвиробників, щоб виробництво давало їм прибуток, а державні замовники зерна витрачали якомога менше фінансових ресурсів, максимально задовольняючи власні потреби.

This article devoted to expediency of implementing and using of logistical approaches to management of the grain subcomplex of Ukraine, and also specificities of application by the state of logistical management to maintenance of effective competitive mechanisms of purchase of grain for satisfaction of the national purpose. By results of carried out research it is proved, that as the important factor of maintenance of logistical management of grain streams should act the motivation for agricultural producers that manufacture gives them profit, and the state customers of grain spent as small as possible financial resources, as much as possible satisfying their needs.

Постановка проблеми. Державні замовлення та закупівлі зерна є складовою частиною системи економічних методів державного регулювання і на час переходу до ринкових відносин та розвитку ринкової інфраструктури залишаються одним з головних його важелів. Разом з економічними нормативами і податками державна закупівля зернових формує нові пропорції соціально-економічного розвитку, надає можливість використання досягнень науки і техніки, сприяє прогресивним структурним зрушенням у виробництві та в соціальній сфері, дає змогу не допускати і долати монополізм виробників, передбачає відхід від адміністративних методів регулювання економіки.

Підтримка і стимулювання досліджень і розробок у сфері логістики державних закупівель, необхідних для створення країною економічно конкурентних позицій, особливо в агропромисловій сфері, де приватний сектор не може одержати необхідні результати чи не має для цього ринкових стимулів, є важливим стратегічним напрямком національної конкурентоспроможної політики держави. Державні закупівлі повинні розглядатися не як просте передавання засобів приватному сектору чи оплата державного замовлення на зернову продукцію, а як закупівлі, що мають серйозні економічні і соціальні наслідки. Логістичні дослідження повинні бути зорієнтовані на задоволення потреб держави, а їхній обсяг має відповідати можливостям бюджету.

Враховуючи наміри України інтегруватись в європейські економічні структури та приєднатись до системи ГАТТ/СОТ, однією з головних умов для реалізації цих намірів є приведення внутрішнього законодавства України, зокрема і з питань державних закупівель, у відповідність до норм і правил міжнародної торгівлі. Більше того, зважаючи на зміни, що відбувалися в економіці України, а також в її зовнішньоекономічній політиці, виникає необхідність внесення відповідних змін передовсім в організацію роботи щодо здійснення державних закупівель, тобто запровадження та вдосконалення логістичних концепцій щодо задоволення потреб у зерні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки в наукових публікаціях, які стосуються становлення й розвитку внутрішньодержавного й міждержавного ринку зерна, велика

увага приділяється питанням ефективності здійснення логістичних послуг. Ефективність зернового господарства висвітлюється здебільшого з позицій виробництва та збуту, формування попиту та пропозиції, ціноутворення на зерновому ринку, його державного регулювання. Таку спрямованість мають публікації О.С.Обелець, Ю.Є.Кирилова, В.Власова, П.Саблука, Є.В.Крикавського [5; 6], а також В.Бойка, А.Лисецького, Р.Івануха, Є.Милованова, С.Тютюнника, Л.Худолій та інших. Автори аналізують динаміку валових зборів зерна, посівні площі та урожайність зернових культур, рівень собівартості та цін на зерно, канали його реалізації, матеріально-технічне забезпечення галузі й напрями його поліпшення. На наш погляд, потребують розширення та поглиблення дослідження якості надання логістичних послуг на зерновому ринку України як важливої складової економічної ефективності діяльності аграрного сектора країни.

Отже, важливим фактором ефективності зернопродуктового підкомплексу є розподільні відносини всередині цього підкомплексу, їхня гармонізація та націленість на кінцеву продукцію. Головною специфікою цих відносин є потреба створення та використання логістичних концепцій задля забезпечення ефективного руху зернової продукції в просторі та часі.

Формулювання цілей статті. Позитивні зрушення в економіці країни протягом останніх років (ВВП в 2004 році збільшився порівняно з 2000 роком на 6,1 %; реальний приріст промисловості в 2004 році зріс до 12,5 % (в 2002 році відзначався найменший показник зростання з 2000 по 2004 роки, а саме 7,0 %); виробництво продукції сільського господарства в 2004 році збільшилося на 19,1 %, порівняно з 2000 роком, коли зростання становило 9,8 %; у 2004 році зовнішньоторговельний оборот товарами та послугами становив 69,0 млрд. дол. і збільшився порівняно з 2003 р. на 17,2 млрд. дол., або на 33,2 % [11]) істотно *впливають на сферу державних закупівель зерна, що виражається передусім у:*

- 1) постійному збільшенні обсягів необхідного фінансування закупівель та поступовому зростанні довіри до державних контрактів у зв'язку з більш-менш вчасним їхнім фінансуванням;
- 2) прискоренню розвитку біржової мережі як елемента ринкової інфраструктури і одночасно системи державних закупівель;
- 3) зростанні конкурентоспроможності зернової продукції, що постачається для державних потреб;
- 4) розширенні кола конкурентоспроможних постачальників (підрядників) – потенційних виконавців державних контрактів;
- 5) підвищенні загальної правової та ділової культури у сфері державних закупівель.

До того ж важливим фактором забезпечення використання логістичних концепцій у зернопродуктовому підкомплексі є розподільні відносини всередині цього підкомплексу, їхня гармонізація та націленість на кінцеву продукцію, а також якісне управління урядом експортно-імпортних відносин країни.

У зв'язку з цим цілями статті є аналіз запровадження та використання логістичних підходів до управління зерновим підкомплексом, а також з'ясування специфіки застосування державою логістичного управління до забезпечення ефективних конкурсних механізмів закупівлі зерна для забезпечення національних цілей.

Виклад основного матеріалу. Обов'язковими умовами логістики державних закупівель зерна мають бути недискримінація постачальників незалежно від їхнього статусу та державної належності і здійснення закупівель на конкурсній основі із забезпеченням прозорості на кожній стадії торгів на вимогу будь-якого з постачальників.

Загалом закупівля та постачання зернової продукції для державних потреб сприяє:

- задоволенню зерновою продукцією державних потреб, а також потреб суб'єктів України;
- виконанню державних програм розвитку сільськогосподарського виробництва, інших економічних та соціальних програм, що спрямовані на постачання населенню зернової продукції;
- забезпечення експорту зернової продукції;
- формування державних резервів зерна;
- забезпечення необхідного зернового рівня постачання сил оборони та державної безпеки. [13]

Отже, **логістика державної закупівлі** – це планування, організація та контроль всіх видів діяльності, що здійснюються під час переміщення придбаної за державні кошти зернової продукції від виконавця до замовника [10, с. 8 – 9].

Загалом **основною метою логістичної концепції державних закупівель зерна** є задоволення потреб держави у зерні з максимально можливою економічною ефективністю. Однак цих цілей можна досягти лише у *напрямку розв'язання таких задач*:

1) Виконання обумовлених строків закупівлі зерна, що супроводжується додатковим навантаженням у вигляді наявності фінансових ресурсів підприємств.

2) Забезпечення точної відповідності між кількістю поставок та потребами в них держави (надлишок або недостатня кількість поставок зернових також негативно вплине на баланс фінансових ресурсів та може спричинити додаткові витрати під час відновлення балансового оптимуму).

3) Дотримання вимог виробництва за якістю зерна [8, с. 86].

Для *ефективного функціонування логістики державних закупівель зерна необхідно мати інформацію щодо таких пунктів*: 1) аналіз та визначення потреби, розрахунок кількості закупівлі зерна; 2) визначення методу закупівлі; 3) узгодження ціни та укладання договору; 4) встановлення нагляду за кількістю, якістю та строками поставок; 5) організація розміщення зерна на складі [8, с. 116].

Основу економічної ефективності логістичної концепції державних закупівель зерна становить пошук та закупівля необхідного зерна задовільної якості за мінімальними цінами. Для цього відбувається дослідження ринку; головними факторами аналізу є питання цін, а також можливі логістичні витрати та строки постачання.

Для оптового покупця зерна, в ролі якого виступає державне підприємство, такий склад справ вимагає точного **розрахунку витрат**, оскільки розрахунок затрат на придбання зерна багато в чому визначає подальшу стратегію збуту зернової продукції.

Так, насамперед, враховується ціна зерна. *Аналіз цін* передбачає урахування додаткових робіт та послуг, наприклад, консультації, підготовку документації, митні збори, транспортування тощо. Під час урахування *транспортних витрат* в поле зору потрапляють не тільки дальність перевезення, але й вид транспорту, швидкість постачання, методи перевантаження тощо. Крім транспортних, великої уваги потребують *затрати на зберігання зерна*. Тут головним прагненням є виконання поставленої задачі за рахунок зведення до мінімуму обсягів запасів [8, с. 92].

Вихідним пунктом дослідження ринку повинна бути точно сформульована **постановка потреби**. Визначення потреби в зерні спирається на стратегію управління запасами. Так, залежно від того, якою стратегією планує скористатися державне підприємство, а також, враховуючи загальну ситуацію на ринку зерна, визначається порядок здійснення закупівельної діяльності. [8, с. 88 – 90] Якщо, наприклад, ціни на зерно на поточний момент доволі високі, держава пропонує сільськогосподарським виробникам здійснити заставну закупівлю зерна за законодавчо встановленими цінами. Фермери погоджуються, оскільки повинні отримати гроші для організації посіву наступного врожаю. Отже, державі вдається отримати кошти за зберігання заставного зерна на власних зерносховищах, а виробникам продукції отримати гроші для виробничих потреб. Інший варіант, яким може скористатися держава під час своєї діяльності, – це використати стратегію “нульового” запасу, тобто здійснити закупівлю такої кількості зерна, яка необхідна лише для забезпечення продовольчої безпеки держави.

Важливою функцією виконання логістичної концепції державних закупівель зерна є **вибір постачальників** для держави.

Розглянемо **проблему вибору постачальника** як важливий чинник, що впливає на виконання умов конкурентності середовища при здійсненні логістики державних закупівель. Узагалі ця проблема може розглядатися і як вибір найбільшої альтернативи в гомогенному просторі пропозиції зерна, і як вибір субституційних варіантів, що за змістом є кінцевою метою логістики постачання – гарантоване забезпечення зерном. Проблема вибору постачальника вирішується вибором джерела постачання. Таким джерелом є або виробник, або посередник, що функціонує у дистрибуційній мережі з обслуговування сільськогосподарського виробника (власній чи контрактній). Загальна характеристика цих джерел постачання подана у табл. 1.

Оцінювання джерел постачання

Критерії	Оцінювання джерела			
	виробник		гуртова база	
	абсолютна	відносна	абсолютна	відносна
Ціна поставки	Збутова ціна виробника	↑	Гуртова ціна	↓
Транспортні витрати	Витрати постачальника	↑	Витрати отримувача	↓
Якість зерна	Спеціальні вимоги	↑	Типові вимоги	↓
Імідж постачальника	Оцінка замовника	?	Оцінка замовника	?
Гнучкість поставки	Мала, обмежена виробничими можливостями	↓	Значна, обмежена наявними запасами	↑
Умови оплати	Можливість пільгового режиму	↑	Неможливість пільгової оплати	↓
Швидкість поставки	Витрати постачальника	↑	Витрати отримувача	↓
Витрати зберігання в дорозі	Витрати постачальника	↑	Витрати отримувача залежать від умов договору	?
Можливість втрати зерна (крадіжка)	Імовірна, залежно від криміногенної ситуації	?	Імовірна, залежно від криміногенної ситуації	?
Страховання	Витрати постачальника	↑	Впевненість отримання зерна	↑

Джерело: [Допрацьовано автором на основі 5, с. 168].

Як видно з даних табл. 1, оцінка джерел постачання передбачає використання постачальника, тобто сільськогосподарського виробника (за умов сталості потреб зернової продукції) та гуртової бази (за умов доволі малої потреби у зерні) [5, с. 168 – 169].

Мотивація, що впливає на вибір зарубіжних постачальників, буває спричинена низькою ціною, високою якістю, терміновістю та неперервністю поставок, кращим сервісом. Крім того, важливо враховувати також стан міждержавного сільськогосподарського обміну, розвиток закордонних філій, відсутність зерна в країні тощо. Чинниками, що не сприяють використанню послуг закордонних постачальників, є низька поінформованість, час реалізації замовлення, ризики в розрахунках та політичні ризики, трансакційні витрати, процедури задоволення рекамацій, мова, звичаї тощо [5, с. 173].

Конкурсні торги (тендери) – поширена форма пошуку потенційних постачальників. Вони є вигідними, з одного боку, постачальнику, який отримує точне уявлення про умови роботи зі споживачем (державою), а з іншого боку – споживачу, який суміщає вирішення проблем отримання потрібної пропозиції зерна та вибір найкращого за всіма критеріями постачальника.

Організація конкурсних торгів є складною роботою. Загалом здійснення закупівель як з погляду логістики, так і враховуючи законодавчі положення системи державних закупівель, можна окреслити так (див. рис. 1).

Як видно з даних рис. 1, концепція торгів полягає у виконанні послідовних ітерацій (дій) закупівлі, що завершуються укладанням договору про закупівлю. Торги звичайно включають такі елементи, як запрошення до участі у торгах, розроблення детальної тендерної документації з нейтральною і чіткою специфікацією, об'єктивною оцінкою відповідно до встановлених критеріїв і недопущення переговорів між замовником і постачальниками щодо визначення переможця торгів.

Насамперед державне підприємство, що планує здійснити закупівлю зерна, розробляє тендерну документацію і публікує в інформаційно-аналітичному бюлетені “Вісник державних закупівель” та інших виданнях оголошення про торги (тендери).

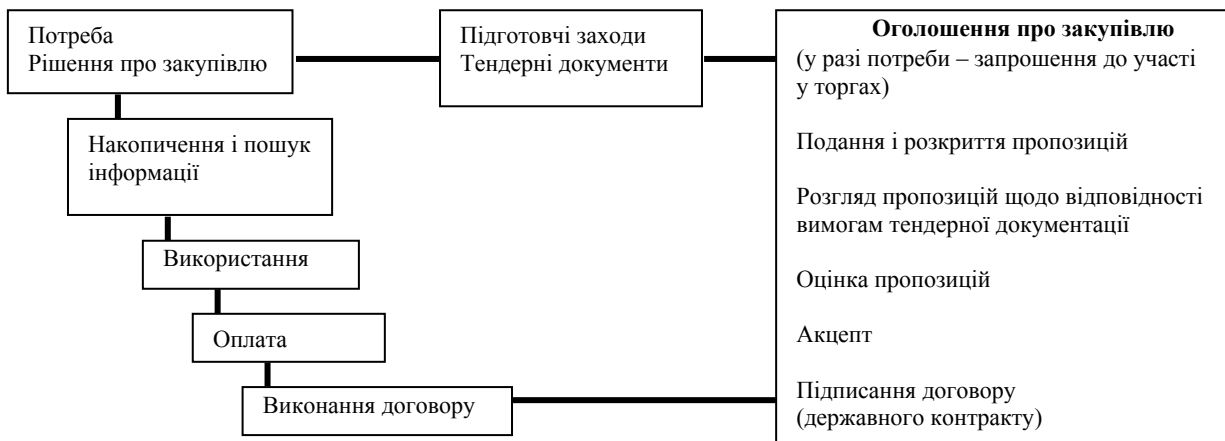

Рис. 1. Закупівля

Джерело: [Власна розробка].

Якість отриманих пропозицій значною мірою відображає якість підготованої тендерної документації і особливо технічних специфікацій.

Тендерна документація містить усю інформацію, необхідну для забезпечення бази, на основі якої потенційний постачальник може оцінити витрати і підготувати повну і всеохопну пропозицію. Тендерна документація має величезне значення, оскільки визначає саме те, що необхідно. Для забезпечення об'єктивності і прозорості пропозиції повинні оцінюватись лише на підставі критеріїв і специфікацій, сформульованих у тендерній документації [1, с. 15].

Постачальник після складання тендерної пропозиції надсилає її у запечатаному конверті замовнику торгів.

Розкриття тендерних пропозицій відбувається привселюдно, на цій процедурі мають право бути присутніми представники всіх учасників тендеру.

Розкривши конверти, замовник вивчає та оцінює тендерні пропозиції, що надійшли, і визначає переможця тендеру.

Замовник визначає переможця торгів з-поміж учасників, тендерні пропозиції яких не були відхилені, на основі критеріїв і методики оцінки тендерних пропозицій, зазначених у тендерній документації. Такими критеріями можуть бути: 1) найнижча ціна; 2) досвід роботи та кваліфікація учасника щодо предмета закупівлі; 3) післяпродажне обслуговування; 4) експлуатаційні витрати; 5) передавання технологій та підготовка управлінських, наукових і виробничих кадрів, включаючи використання місцевих ресурсів, зокрема засобів виробництва, робочої сили і матеріалів, для виготовлення товарів, виконання робіт, надання послуг, що пропонуються учасником.

З переможцем укладається угода на постачання продукції, надання послуг і виконання робіт. Інформація про результати тендеру надсилається всім його учасникам. Також повідомлення про результати торгів надсилається в друковані видання, що визначені законодавством.

Далі здійснюється робота постачальника, який повинен забезпечити отримання необхідної кількості зернових на склад державного підприємства.

Оплата за виконану роботу постачання зерна є заключним етапом виконання контракту.

Отже, реалізація концепції логістики державних закупівель зерна повинна вести до скорочення строків виконання закупівель, запасів зернової продукції, посилення інноваційних процесів і підвищення конкурентоспроможності, обов'язкового дотримання договірних зобов'язань [9, с. 17].

Експлуатація складів, транспортних засобів та інших елементів логістичної системи належить до поточних затрат постачальника. Заміну основного капіталу на поточні затрати можна здійснити залученням посередницьких фірм до виконання операцій зі складування та перевезення замість придбання власних засобів для цих операцій, у разі їхньої відсутності. Такі

зміни істотно впливають на баланс між борговими зобов'язаннями та власним капіталом, який впливає на співвідношення між власним капіталом та прибутком, а також на рух фінансових потоків з погляду як процентних платежів, так і виплат заборгованостей. [7, с. 232]

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні все більшу роль виконують конкурсні торги. Тому варто говорити про логістичну оптимізацію управління закупівлями.

Оптимізація логістичного управління закупівлями означає ефективну діяльність, що спрямована на зниження фінансових затрат держави на придбання зерна, повне задоволення її в отриманій продукції, а також оптимізацію стосунків із постачальниками, щоб отримати вигідніші умови поставок зернових не тільки з погляду ціни [12, с. 25].

Можна виділити такі **основні три елементи**, комплексне покращання яких може привести до оптимізації логістичного управління закупівлями:

1. **Фінансовий** – висновок угод на найвигідніших для покупця фінансових умовах: а) ціни, занижені порівняно з поточним ринковим рівнем; б) вигідний валютний курс; в) відтермінування замість передоплати платежу тощо.

2. **Кількісний** – постачання обсягу зерна в необхідній кількості, що була передбачена потребою державного споживача.

3. **Якісний** – висновок угод без порушень необхідних технічних умов або умов, що могли спричинити втрату репутації компанії: а) поставка зерна та надання відповідних послуг належної якості; б) кращі умови гарантії й технічного обслуговування; в) підвищені вимоги щодо контролю якості зерна та надання супровідних послуг тощо [3].

Для оптимізації управління закупівлями зерна, що закуповується до регіональних фондів, важливо, щоб органи керування відповідних областей, що отримують зерно у виробників, здійснювали свою діяльність на території регіону. Це істотно покращить та здешевить подальше транспортування та постачання зерна до державних резервів. На жаль, сьогодні цей процес є невідрегульованим належно і здебільшого зерно отримують у виробників за межами своїх регіонів.

Український зерновий ринок перебуває у стадії формування, його економічні характеристики істотно відрізняються від аналогічного ринку у країнах з розвинутою ринковою економікою. Характерними ознаками українського зернового ринку є нерівномірне й нестабільне задоволення попиту на зерно в регіонах. Однією з головних причин низького й нестійкого рівня розвитку сільськогосподарського виробництва є, поряд з несприятливими кліматичними умовами на більшості територій України, незадовільний стан ґрунтів сільськогосподарських угідь, оскільки вони потребують значних витрат на збереження ґрунтової родючості.

Нерегульовані поставки партій зерна із зерновиробничих регіонів за відсутності інформації, що дає змогу прогнозувати обсяги пропозиції й транспортну логістику на регіональному рівні органам виконавчої влади, породжують ажіотаж і провокують неадекватні економічні ситуації. А відсутність інфраструктури у вигляді комплексу галузей і служб, що забезпечують зв'язок між продавцями й державними покупцями зерна, перешкоджає створенню необхідного рівня інформаційної прозорості ринку.

Що стосується ситуації на **оптовому ринку країни**, то можна здійснити такий розподіл: 1) **Оптовий ринок першого рівня** (ринок, на якому основними продавцями пшениці є безпосередні виробники) складається з доволі великої кількості дрібних товаровиробників і характеризується висококонкурентними відносинами між ними й торгово-посередницькими структурами, що найчастіше й призводить до неймовірного зростання цін на закупівлі зерна на цьому рівні. Оптовий ринок першого рівня низькоконцентрований, його межі, як правило, збігаються з адміністративними границями регіонів. 2) **Оптовий ринок другого рівня** (ринок оптових посередників) охоплює всю територію України, покупцями на ринку є переробні підприємства та інші оптові споживачі (зокрема державні), а продавцями – оптово-посередницькі структури. Ринок є помірковано концентрованим.

**Продаж і запаси зернових культур в оптовій торгівлі
за 2004–2006 роки**

Рік	Оптовий продаж				Запаси товарів на кінець звітного періоду	
	Кількість, тонн	тис. грн.			кількість, тонн	тис. грн.
		Разом	продано іншим підприємствам оптової торгівлі	продано товарів виробництва України		
1	2	3	4	5	6	7
2004	18269237,7	10057862,4	7313035,0	8947447,5	1962626,4	949714,6
2005	24788786,9	12278085,7	9190642,1	11742920,8	2633677,3	1186026,7
2006 *	31308336,1	14498309	11068249	14538394	3304728,2	1422338,8
2006 р. у % до 2004 р.	71,37	44,15	51,35	62,49	68,38	49,76

* прогноз.

Джерело: [2].

Як свідчать дані табл. 2, обсяги запасів товарів на кінець звітного періоду відповідного року має тенденцію до зростання. Так, в 2006 році запаси товарів на кінець звітного періоду збільшаться на 68,38 % порівняно з відповідним періодом 2004 року. Це свідчить про те, що рівень попиту на ринку, високі ціни на зерно, а також наявність малої кількості кредиторів дають змогу сільськогосподарським підприємствам зберігати зерно на елеваторних комплексах, незважаючи на те, що це не завжди економічно вигідно.

Однак сформована в наш час кон'юнктура ринку не дає сільгоспвиробникам змоги повною та бажаною мірою зберігати зерно на елеваторних комплексах у зв'язку з недостатністю фінансових засобів. В умовах зростання цін на паливо, залізничні перевезення, невигідних умов банківського кредиту через високу ставку рефінансування встановлену НБУ, неможливо прогнозувати збільшення прибутковості сільськогосподарського бізнесу. У зв'язку із цим можна зробити висновок, що тенденція щодо переорієнтації сільгоспвиробників від продажу заготівельним організаціям до продажу безпосередньо споживачам, буде зберігатися.

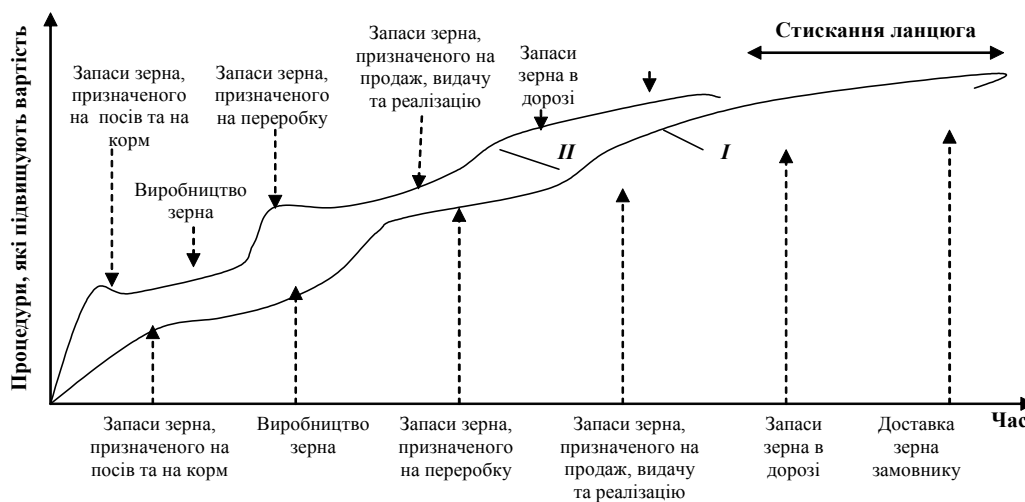
Так, згідно з даними табл. 3, наявність зерна на підприємствах, що займалися зберіганням зерна, становила в 2004, 2005 та 2006 (на 1 березня 2006 року) 193,7, 104,0 та 92,1 % до попереднього року відповідно. Це більше від показника наявності зерна на підприємствах, що займалися переробкою зерна (тобто безпосередні споживачі) на 37,6 % в 2004 році (156,1 % до попереднього року), на 5,3 % в 2005 році (98,7 % до попереднього року) та на 0,1 % в 2006 році (на 1 березня 2006 року) (92,0 % до попереднього року).

Як видно з табл. 3, для того, щоб оптимізувати потоки державних закупівель зерна, а також супутні і фінансові потоки державних коштів в областях України, необхідно вжити нагальні заходи запровадження елементів логістичного управління в сільськогосподарській галузі. Одним з найважливіших завдань логістичного управління є елімінація часу логістичних операцій, які не додають вартості клієнту, досягаючи тим скорочення циклу замовлення клієнта [6, с. 499]. Графічно це показано на рис. 2.

**Наявність та надходження зернових культур від усіх категорій господарств
на 1 грудня відповідного року, т**

Показник	Наявність зерна на звітну дату		Надійшло з початку року					У % до попереднього року		Середня ціна закупівлі 1 тонни (грн./т.)	
	разом	зокрема на загальних умовах зберігання	разом	з нього		закуплено		наявність зерна	загальні обсяги надходжень	разом	зокрема в рахунок заставних закупок
				на регіональні потреби	на загальних умовах зберігання	разом	з нього в рахунок заставних закупок				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2004 рік											
По всіх підприємствах	7411853	6189858	18371321	152686	12612221	4247160	348591	177,4	163,9	595,8	442,8
зокрема:											
по підприємствах, що займалися зберіганням зерна	4593403	4280948	9267502	57287	8107811	980763	299961	193,7	193,5	505,6	443,9
по підприємствах, що займалися переробкою зерна	2818450	1908910	9103819	95399	4504410	3266397	48630	156,1	141,8	622,9	436,0
2005 рік											
По всіх підприємствах	7558125	6289546	17766104	34560	12219896	4390366	144411	102,0	96,7	463,7	413,9
зокрема:											
по підприємствах, що займалися зберіганням зерна	4776268	4405967	9792129	10660	8689226	975299	132105	104,0	105,7	435,7	415,1
по підприємствах, що займалися переробкою зерна	2781857	1883579	7973975	23900	3530670	3415067	12306	98,7	87,6	471,8	400,3
2006 рік (на 1 березня 2006 року)											
По всіх підприємствах	5050735	4073385	1205497	677	668478	406493	0	92,1	83,3	495,6	0,0
зокрема:											
по підприємствах, що займалися зберіганням зерна	3001718	2724738	532763	677	478829	43304	0	92,1	91,8	468,2	0,0
по підприємствах, що займалися переробкою зерна	2049017	1348647	672734	0	189649	363189	0	92,0	77,6	498,9	0,0

Джерело: [2]

I – сучасний варіант виконання операцій із зерном;

II – оптимізований варіант

Рис. 2. Зменшення часу, який не додає вартості, покращує обслуговування та знижує витрати

Джерело: [Власна розробка на основі 6, с. 499].

Як видно з даних рис. 2, істотного скорочення повного циклу виконання замовлення досягають за рахунок скорочення та елімінації часу перебування в запасі на всіх ланках логістичного ланцюга: у постачанні зерна, у виробництві, у ланках дистрибуції. Крім того, важливим є те, що разом із підвищенням рівня обслуговування клієнта за рахунок скорочення циклу виконання замовлення відбувається значне зменшення логістичних витрат за рахунок витрат запасів, хоч можуть зростати витрати фізичного переміщення, витрати інформаційних процесів, а також витрати вичерпання запасів. Тому дуже важливо для українського сільського господарства, загалом для зернової галузі, щоб рішення приймалися на рівні логістичної системи [6, с. 500].

Більше того, з часом постає питання оптимізації й самого логістичного управління, що застосовується в управлінні зерновими потоками. Оскільки аналіз загальних логістичних витрат дає змогу контролювати та мінімізувати й всі інші фінансові потоки, які виникають під час транспортування й складування зерна за допомогою, наприклад, зміни виду транспорту або кількості та різновидності складів [6, с. 501].

Отже, узгодження цілей та досягнення компромісу між сільськогосподарським виробником та державним споживачем зводиться до встановлення певного відношення між сукупними витратами та рівнем виконання замовлення, що приймається та задовольняє обидві сторони (див. рис. 3). На практиці прийняття цього компромісу залежить від багатьох економічних та політичних аспектів, зокрема: рівня конкуренції, розвинутості ринків, інфраструктурного забезпечення, зовнішньо-політичного впливу тощо [6, с. 502].

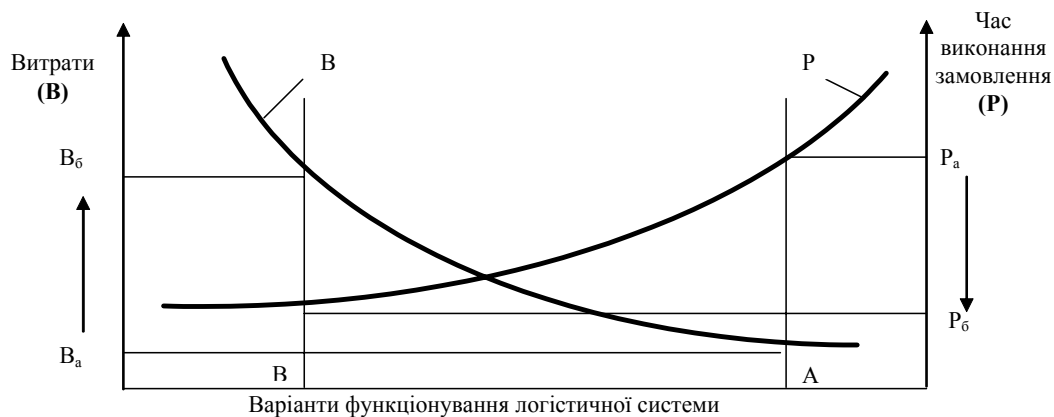

Рис. 3. Зв'язок між витратами та рівнем виконання замовлення

Джерело: [6, с. 503]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основою логістичної оптимізації управління зерновими потоками, які рухаються між державними замовниками та виробниками зернової продукції в реальному житті, повинно бути закладення мотивації для сільгоспвиробників, щоб виробництво давало їм прибуток, а замовники зерна витрачали якомога менше фінансових ресурсів, максимально задовольняючи власні потреби.

Перше, на що треба звернути увагу, це вдосконалення системи обліку продукції. Треба відійти від практики формування регіональних ресурсів через регіональні бюджети. Оскільки у такий спосіб можна буде на національному рівні приймати рішення про пріоритети або обмеження руху зерна – в Україну чи за її межі. Водночас місцевій владі не треба буде тримати місцеві баланси, забороняючи переміщення зерна з однієї області в іншу, або адмініструвати ціну, фіксуєючи в одному регіоні одну, в іншому – іншу.

Окремим розділом має стати сертифікація і стандартизація зерна та визначення його якості. Нині лабораторії не мають обладнання, яке б давало змогу точно визначати білок у збіжжі. Тому це питання треба допрацьовувати.

Наступне питання пов'язане з державним регулятором ринку зерна, яким, згідно з відповідним законом, став Аграрний фонд, а також з функціонуванням біржі. Через новостворений фонд забезпечуватиметься робота щодо страхування зернових культур, проведення заставних та інтервенційних закупівель хліба. А через біржу здійснюватиметься закупівля і продаж зерна.

Загалом учасникам зернового ринку спільно з міжнародними фахівцями і Міністерством аграрної політики треба доопрацювати ці механізми.

І останній елемент – маркетинговий ланцюжок на шляху від виробника до кінцевого споживача. Це транспортування і зберігання зерна, доведення його до необхідних кондицій, перероблення на внутрішньому ринку на борошно, випікання хліба тощо. Бо на цьому ланцюжку існує багато різних негараздів, починаючи від монопольного становища суб'єктів підприємницької діяльності, які транспортують чи здійснюють перевалку зерна у портах, і закінчуючи адміністративним втручанням влади в питання рентабельності хлібопекарських підприємств. Усі ці проблеми треба врегулювати [4].

Отже, потрібно чітко визначити державну політику в сфері регулювання зернового ринку і відтак у всьому її дотримуватись. Лише за такої умови можна сподіватися на серйозні зрушення в оптимізації логістичного управління аграрного сектору економіки.

1. Ганущак Ю. *Надто прозоре для корупції – таке фінансове середовище виникає в Україні в разі широкомасштабного втілення ідеї тендерних закупівель* // Дзеркало тижня. – 31 Серпня – 6 Вересня 2002 року. – № 33 (408). 2. Державний комітет статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua> 3. Егоров А., Лушкін С. *Безоткатные закупки* // Управление компанией. – 2004. – №9. http://www.marketing.spb.ru/lib-mm/sales/proper_purchase.htm 4. Краснодемська З. *Без інвестицій аграрного дива не буде* // ООО “Корпорация “Агро-Союз” http://www.agrosoyuz.ua/smi/uryadovu_kuryer1 5. Крикавський Є.В. *Логістика. Основи теорії: Підручник* – Львів: Національний університет “Львівська політехніка” (Інформаційно-видавничий центр “ІНТЕЛЕКТ+” Інститут післядипломної освіти), “Інтелект-Захід”, 2004. – 416 с. 6. Крикавський Є. *Логістичне управління: Підручник*. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 684 с. 7. Ларина Р.Р., Пилюшенко В.Л., Амитан В.Н. *Логістика в управленні організаційно-економічними системами*. – Донецьк: ВИК, 2003. – 239 с. 8. *Логістика: Учеб. пособие / Под. ред. Б.А.Аникина*. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 327 с. 9. Новиков О.А., Уваров С.А. *Логістика: Учеб. пособие*. – 2-е изд. – СПб.: Бизнес-пресса, 2000. – 208 с. 10. Окландер М.А. *Контуры экономической логистики*. – Киев: Наукова думка, 2000. – 176 с. 11. *Основні показники економічного і соціального стану України 2001-2005 роки* // Національний банк України, 2004 <http://www.bank.gov.ua/Macro/index.htm#2001-2004> 12. Роботти Л. *Стратегія закупок* // Логинфо. – 2004. – №7 – 8. – С. 25. 13. *Tendery.ru торги, тендери, госзакупки* // <http://procurement.e-management.ru/> 14. *Украгрозпортал* // <http://ukragroportal.com/>

УДК 658.8

О.В. Князевська, О.І. Карий

Національний університет “Львівська політехніка”

РЕГІОНАЛЬНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

© Князевська О.В., Карий О.І., 2007

Узагальнено та інтерпретовано результати маркетингового дослідження ринку комп'ютерної техніки Львова та Львівської області. Актуалізована важливість використання логістичного потенціалу для формування конкурентних переваг – у роботі з постачальниками. Виокремлено основні чинники формування, на яких фірмам варто зосередитись у роботі з постачальниками, посередниками та споживачами.

The results of marketing research of computer technique market of Lviv and Lviv region are generalized and interpreted. The importance of the use of logistic potential for forming of competitive edges at in work with suppliers is accentuated. Basic factors of forming on which firms cost to be concentrated in work with suppliers and users are singled out.

Постановка проблеми. Сучасне становище економіки в Україні характеризується нестабільністю і складністю умов діяльності підприємств. Як показує досвід останніх років, підприємства